

Beslutad av rektor i särskild ordning

2016-03-02

Dnr

3015/1.5.1/2015

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

**SÖDERTÖRNS HÖGSKOLAS REMISSVAR GÄLLANDE
RIKSANTIKVARIÉÄMBETETS RAPPORT ÖVERSYN AV REGELVERKET
OM KULTURFÖREMÅL**

Beslut

Södertörns högskola lämnar i bifogat remissvar sina synpunkter på remissen.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Moira von Wright efter föredragande av avdelningschef Catarina Ludwig. Remissvaret bereddes av docent Katarina Wadstein MacLeod och lektor Charlotte Bydler, med handläggare stöd av Malin Sjögren.

Beslutande

Moira von Wright
Rektor

Yttrande

Dnr
3015/1.5.1/2015

**SÖDERTÖRNS HÖGSKOLAS REMISSVAR GÄLLANDE
RIKSANTIKVARIÉÄMBETETS (RAÄ) RAPPORT ÖVERSYN AV
REGELVERKET OM KULTURFÖREMÅL**

Södertörns högskola har anmodats att besvara föreliggande remiss från Kulturdepartementet (diarienummer Ku2015/02403/KL). Nedan framförs våra synpunkter.

Vi välkomnar denna översyn av regelverket om utförsel och export av kulturföremål. Vi stödjer målet att minska tillståndsplikten. Vi anser dock att regleringens formuleringar och urvalskriterier behöver vara mer öppna för att säkra att föremål ska kunna skyddas, när kommande forskning kan påvisa dess värde för det nationella kulturarvet.

Vi ser positivt på tydliggörandena av vilka slags föremål och material som ska omfattas av reglerna för utförsel, men efterfrågar en förändring av kriterierna för hur kulturföremål bör bedömas.

Vi ser även positivt på definitionen av begreppet *nationellt* där föremålets tillverkningsort eller tillverkarens ursprung inte är avgörande. Det är även positivt att kriterier införs för att avgöra vad som avses med "stor betydelse för det nationella kulturarvet", även om vi ser behov av att dessa skrivs ut för att deras hållbarhet ska kunna kommenteras och värderas.

Vi stödjer att det finns ett behov av ett nationellt ansökningsregister om utförsel- och exporttillstånd, inklusive de som fått avslag, i enlighet med EU-kommissionens och UNESCOs önskemål (s. 9 & s. 29).

Föremålets ekonomiska värdegränser

Ekonomisk värdegräns som urval för kulturarv bör utredas mer, och vilka konsekvenser marknadens trender har för vilket kulturarv som kan selekteras. Vilket ekonomiskt värde som beräknas behöver preciseras. Det kan vara av avgörande betydelse om det är försäljningsvärde (med eller utan kommissionsavgift) eller försäkringsvärde. En uppräknig efter konsumentprisindex är, enligt oss, en otillräcklig justering.

Föremålets åldersgränser

Vi anser att det är problematiskt att ha ålder som urvalskriterium. De föreslagna reglerna om 75 år för vissa kategorier leder till att yngre föremål med potentiellt stort nationellt värde inte kan skyddas från utförsel och export. Om tidsgräns ska kvarstå föreslår vi 50 år som skulle möjliggöra inkludering även av föremål kopplade till nya kategorier som fler nationella minoriteter (se avsnitt nedan). Vi ser inga skäl till att dra

gränsen vid 75 år. Däremot är vi positiva till att förändringar görs så att t.ex. modern design kan hindras från utförelse.

Samiska föremål

Vi konstaterar att den svenska nationella minoriteten samer nämns i utredningen (t.ex. s. 7), medan övriga saknas. Vi anser att förslaget antingen bör formuleras utifrån etnisk (positiv) särbehandling av samtliga nationella minoriteter eller erkänna alla föremål som funnits i Sverige i över (maximalt) 50 år.

Vi skulle dessutom hellre se Åttio – svenskt fjäll- och samemuseum, än Nordiska museet, som tillståndsmyndighet för att avgöra vilka samiska objekt som är av "stor betydelse för det nationella kulturarvet". Detta utifrån kompetens, men även utifrån ett demokratiskt perspektiv. Vi ser även att det är av stor vikt att sametinget har ett reellt inflytande i för samer viktiga kulturella frågor.

Allmänna och individuella intressen

Vi förordar ett system med mindre detaljstyrning, liknande de i flera andra europeiska länder, för att undgå alltför stora ingrepp i privategendom. Vi skulle även önska en tydlig balans mellan olika intressen som t.ex. skydd av nationellt kulturarv, eller nationella skatter, ägarens rättigheter och köparens möjligheter när det gäller egendom och Sverige som en nation med en betydande marknad för konst och antikviteter. Vi anser att ett nytt regelverk inte bör fortsätta att tolkas som ett masskydd, men vara tillräckligt starkt för att underlätta för såväl polisväsende, tullverk och tillståndsmyndigheter som för privatpersoner.

För att säkra både ett kulturarvsbestånd i allmänhetens och den enskildes intressen, ser vi det som en rimlig modell att ett nekat exporttillstånd följs av en statlig kompensation i form av inlösen till marknadsvärde, något som sker i flera andra länder.